

Кравченко Альона Володимирівна,
студентка II курсу другого (магістерського)
рівня вищої освіти (групи ПФМ-1-24-1.4з.),
спеціальності «Прикладна філологія»
Факультету української філології,
культури і мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка.

Науковий керівник:

М.О. Вінтонів, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

ТВОРЧЕ ПИСЬМО НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

У статті розглянуто ключові підходи, теоретичні засади та практичні рекомендації щодо розвитку креативного письма, а також проаналізовано дослідження, присвячені цій проблематиці. Запропоновано розробку робочих аркушів для занять. У результаті аналізу теоретичних джерел доведено ефективність використання креативного письма як інструменту розвитку мовленнєвої компетентності студентів.

Ключові слова: креативне письмо, творчість, мовленнєва компетентність, текст, креативне мислення.

Постановка проблеми. У зв'язку з глобалізацією та зростанням міжнародної мобільності інтерес до української мови як іноземної зростає. Україна активно інтегрується у світовий освітній простір, тому виникає потреб в необхідності

створення ефективних методичних ресурсів для викладання української мови. Особливої уваги набуває розвиток комунікативної компетентності іноземців, зокрема вільно і творчо використовувати українську мову в різних життєвих ситуаціях. Креативне письмо є одним із дієвих інструментів формування мовленнєвих навичок, адже це різновид навчальної діяльності, який сприяє розвитку мовленнєвої гнучкості, образного та критичного мислення, навичок комунікації. **Актуальність** пропонованого дослідження пов'язана з тим, що традиційні підходи переважно зорієнтовані на засвоєння граматичних структур і лексичних одиниць, креативне письмо ж стимулює внутрішню мотивацію студентів, сприяє розвитку інтересу до мови. Хоча й відбувається збільшення інтересу до викладання української як іноземної, наявна недостатня кількість дидактичних матеріалів, орієнтованих саме на розвиток навичок креативного письма. Поширені навчальні ресурси спрямовані більше на граматичні вправи та перекладні завдання. Бракує також методичних рекомендацій для викладачів, як організувати творчі письмові завдання.

Аналіз досліджень і публікацій. Використання креативного письма як навчального й творчого інструменту було предметом уваги зарубіжних дослідників у галузі лінгводидактики, мовознавства та міждисциплінарного вивчення. Перші системні підходи до методики викладання креативного письма закладені в університетських програмах США та Великої Британії. Пітер Елбоу у своїй книзі «Письмо без вчителів» окреслив практичну програму навчання письма. Він кидає виклик традиційним методам письма: акцентує увагу на безперервному, вільному письмі спочатку без редагування. Детально зосереджений на заохоченні, розвитку впевненості та натхнення через вільне письмо, численні чернетки, нотатки та щоденники. Його методика фрілайтингу стала основою для багатьох сучасних методичних прийомів у школі та університетах (Peter Elbow, 1998).

Наталі Голдберг, Енн Ламотт, Стівен Кінг заклали основу практичної педагогіки письма, де в центрі особистість автора, творчі рішення та досвід (Goldberg, 1986).

Наталі Голдберг у праці «Writing Down the Bones» обґрунтовує роль творчого письма як способу подолання психологічних бар'єрів та розкриття творчої інтуїції. Енн Ламотт акцентує увагу на емоціях автора, техніці «поганих перших чернеток» (Bird by Bird, 1994). У студії «Про письменство» Стівен Кінг розкриває свою технологію роботи, де пропагує поєднання ремісничих прийомів і системної мотивації (King, 2000).

Паралельно з появою практичних посібників розвивалася і теорія креативного письма. Першим ґрунтовним виданням, де креативне письмо розглянуто як об'єкт дослідження, зокрема проаналізовано методи та методологію креативного письма, історією його становлення, жанрову специфіку, педагогічні моделі, став Кембриджський посібник з творчого письма / укладачі Девід Морлі, Філіп Нільсен (The Cambridge Companion to Creative Writing, 2012).

Метою статті є комплексний аналіз сучасних підходів до викладання української мови як іноземної та напрацювання практичних порад із креативного письма, які сприятимуть формуванню письмової навички студентів-іноземців. Досягнення поставленої мети вимагає розв'язання таких **завдань**: узагальнити методичні рекомендації та типи практичних завдань із креативного письма на заняттях з української мови як іноземної; виявити переваги використання творчого письма в навчальній діяльності іноземних студентів.

Виклад основного матеріалу. Під час вивчення української мови як іноземної важливо створити середовище, у якому кожен студент зможе експериментувати зі словом, з текстом, відчувати мовні можливості та формувати практичні навички усвідомленого, виразного, образного письма. Викладач повинен добирати методи й форми роботи, щоб стимулювати індивідуальну активність, творчий пошук і мислення. У науково-методичній літературі питання ефективності та доцільності використання креативного письма трактується по-різному: одні дослідники розглядають як допоміжний метод, інші – як потужну основу для розвитку креативного мислення та формування комунікативних умінь.

На нашу думку, впровадження креативного письма на заняттях підвищує мотивацію студентів до вивчення української мови. Мова тісно пов'язана з культурою, традиціями, що дозволяє працювати з різними формами мовної взаємодії: мовленнєвими ситуаціями, емоційними відтінками. Така діяльність сприяє усвідомленню, що мовні й культурні чинники впливають на спілкування та взаєморозуміння.

Творче письмо дуже часто називають самовмотивованим письмом. Воно не обов'язково має передавати інформацію іншим. Його мету або завдання повинні визначати студенти. Творче письмо не обов'язково має бути «правильним» з погляду орфографії та граматики. Студенти повинні мати свободу пробувати ідеї, не турбуючись про «правильне» написання, граматику, структуру тощо. Їхній

текст може бути в будь-якій формі або жанрі, крім того, не обов'язково слідувати встановленим формам або жанрам. Студенти мають писати для радості, досвіду та задоволення від письма. Таке письмо, як і будь-який творчий процес, є багатшаровим явищем.

Звичайно, креативне написання використовують там, де це, на думку викладача, доцільно, в інших випадках застосовують традиційне письмо. Креативне письмо повинно бути засобом самовизначення або здатним його забезпечити, воно має сприяти самостійній діяльності та активному навчанню, а також ініціювати соціальні навчальні процеси.

Метою використання креативного письма є повернути студентам «задоволення» від письма і покласти кінець кризі навчання письму. Проте сьогодні всі думки зводяться до того, що цю кризу можна подолати, якщо увагу вчителів у школі та викладачів в університеті зосередити не стільки на продуктах письма, як на процесах письма. У студентів зменшується кількість помилок з розділових знаків, недоречності у вираженні думок і навіть у правопису. Це відбувається з кількох причин: по-перше, студенти відчують, що їхні особисті думки сприймаються серйозно, по-друге, нові знання легше інтегруються. Також можна висловити фрустрацію та відторгнення, що виявляється надзвичайно полегшувальним. Лише таким чином стає можливим навчитися справлятися з різноманіттям думок і переосмислювати власні погляди. Креативна робота не означає підпорядковуватися хаосу або випадковості, а, скоріше, використовувати можливості цілісного мислення правої півкулі. Оригінальність зовсім не є вимогою, але вона може бути результатом.

Творча ситуація письма виникає лише тоді, коли перед слухачами виникає проблемне питання, яке розходиться з їхніми звичними уявленнями, і тому вони змушені розробити нові ідеї. Викладачу потрібно задуматися, як можна створити для студентів таку ситуацію. Проблемні питання через зміст тексту, словесні подразники, які повинні бути вбудовані в історію, сюрреалістичні образи. Другий принцип креативного письма – це вираження. Під цим Спіннер розуміє, що студенти мають висловити щось особисте у своєму письмі: досвід, спогади, страхи та бажання відіграють тут велику роль (Spinner, 2006). Іншим методом є написання під музику. Студенти слухають музичний твір і потім пишуть вірш, опис або невелику історію на основі своїх уявлень, які виникають під час прослуховування. Виразні тексти можуть бути дуже особистими.

Третім знаком креативного письма є уява. Можливим методом є подорож фантазії. Це працює так: студенти зручно сідають і заплющують очі. Викладач повільно, медитативним тоном читає текст. Потім студенти розплющують очі і пишуть історію (Spinner, Kaspar H., 2006).

На основі методичних порад та опрацьованих методик розроблено практичні вправи з методичними коментарями.

Вправи на розвиток образності. «Чуттєве письмо», «Бачу, чую, відчуваю», «Морозиво емоцій» – вправи, які сприяють активізації п'яти органів чуттів, за допомогою яких відбувається робота над (з) текстом. Виконуючи ці вправи, студенти вчаться описувати ситуації через сенсорні деталі, розвивають навичку спостережливості та перенесення візуального образу в словесний опис, поповнюють словниковий запас та вчаться пов'язувати абстрактні емоції з конкретними об'єктами.

Вправи на стилістику та мовленнєву компетенцію. «Синонімічна заміна», «Розширення», «Діалог за картинкою», «Пиши 1 хв», «Картки з підказками», «Банк слів – текст» – вправи, де студенти вчаться редагувати вже написаний текст, створювати свої на основі поданого банку слів чи зображення. Робота з цими вправами розширює словниковий запас слів, вчить аналізувати текст та підбирати слова, які робитимуть текст милозвучним та образним, сприяють активізації мозку та формують практичну навичку швидко і правильно будувати речення («Пиши 1 хвилину»).

Пиши 1 хвилину

На початку заняття для розминки можна використовувати картки з підготовленими питаннями чи темами. Вжити секундомір на 1 хвилину. Вправа опирає активізації мови та має практичну навіччу: швидко і якісно будувати речення. На початковому етапі варто використовувати легкі, прості теми. З часом можна ускладнювати.

Зразок карток для студентів

Банк слів - текст

На підготовочному етапі студент отримує картку з темою та банком слів (воєрні слова, на яких будувати студенти самостійно заповнюватимуть банк слів і потім писатимуть текст). Завдання можна варіювати:

- на місці ілюстрації крім того зображення, яке мають описати
- в банк слів давати слова тієї частини мови, яку потрібно закріпити

Зразок картки для студентів

Вправи на побудову сюжету. «Кінь історію», «Кінець та початок», «Дивний сон», «Літера-слово-текст», «Секретний напій» – вправи, які допомагають створити власну історію або дописати вже наявні. Ці вправи розвивають креативне мислення (випадкове визначення ключових елементів сюжету, створення історії, де перше і останнє речення не пов'язані між собою), сприяють подоланню страху чистого аркуша (початок історії та візуалізація наявні), стимулюють розвиток уяви та фантазії через створення унікальних, несподіваних сюжетів.

"Дивний сон". Уява + підказки

Студенти отримують картки із початком історії (описом сну) та зображення-підказки для візуалізації.

Зразок картки для студентів

Робота може бути написана на заповненому зразку, оформлена студентами так, як їм хочеться.

Кінь історію

Вправа «Кінь історію» опирає активізації креативного мислення, адже подання може бути досить незвичайним. Потрібно кубик та накреслені карти, кубик можна студенту кидати 3 рази. Перший викид – персонаж, другий – проблема, третій – місце дії. Студенти можуть писати історію самостійно або з наглядом. Записувати викиди або використовувати шаблон.

Зразок картки для студентів

Наприклад: Гігантський пів бачить моторошну відому в темному лісі

Потрапляє	Проблема	Місце дії	
1	Центральний персонаж	Стратегічний об'єкт	на Місяці
2	Стратегічний об'єкт	Персонаж	на космічній станції
3	Центральний персонаж	Стратегічний об'єкт	у космічній станції
4	Персонаж	Стратегічний об'єкт	у космічній станції
5	Персонаж	Стратегічний об'єкт	у космічній станції
6	Персонаж	Стратегічний об'єкт	у космічній станції

Висновки. Креативне письмо є ефективним інструментом розвитку мовленнєвої, комунікативної та творчої компетентності іноземних студентів, сприяє формуванню критичного мислення, розвитку уяви, підвищенню мотивації до навчання. Подані практичні вправи підтверджують можливість ефективного впровадження креативного письма в освітній процес, тому таке письмо варто розглядати не лише як методичний прийом, а як комплексний педагогічний підхід, що поєднує творчість, рефлексію та особистісний розвиток кожного студента. Перспективами подальших досліджень є створення електронних інтерактивних ресурсів та розробка критеріїв оцінювань творчого письма.

Список використаних джерел

- Андрійко І. Ф. Зарубіжні методичні концепції навчання іношомовного писемного мовлення та їх застосування в українському ВНЗ. *Іноземні мови*. 2001. № 3. С.22-25.
- Антонів О. Українська мова для іноземців : модульний курс : навчальний посібник. Київ : Фірма «ІНКОС», 2012. 268 с.
- Близнюк Л. М. Креативне письмо як засіб мотивації студентів до вивчення іноземної мови. *Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки*. Філологічні науки. 2007. № 3. С. 28–32.
- Goldberg N. *Writing Down the Bones: Freeing the Writer Within*. Shambhala Publications., 1986. 176 s.
- King S. *On Writing: A Memoir of the Craft*. Charles Scribner's Sons. 2000. 272 s.
- Peter Elbow, *Writing Without Teachers*, 1998. 416 s.
- Spinner, Kaspar H. *Kreativer Deutschunterricht. Identität-Imagination Kognition*. Kallmeyer. Klett Verlag, Seelse. 2006. 192 s.
- The Cambridge Companion to Creative Writing (Cambridge Companions to Literature)*, 2012. 246 s.

REFERENCES

- Andriiko I. F. Zarubizhni metodychni koncepciji navchannya inshomovnoho py`semnogo movlennya ta yix zastosuvannya v ukrayinskomu VNZ. *Inozemni movy*. 2001. № 3. S.22-25.
- Antoniv O. *Ukrayinska mova dlya inozemciv : modulnyj kurs : navchalnyj posibnyk*. Kyiv: Firma «INKOS», 2012. 268 s.
- Blyznyuk L. M. Kreatyvne pysmo yak zasib motyvacyi studentiv do vyvchennya inozemnoyi movy. *Naukovi visnyk Volynskogo derzhavnogo universytetu imeni Lesi Ukrayinky*. Filologichni nauky. 2007. № 3. S. 28–32.
- Goldberg, N. *Writing Down the Bones: Freeing the Writer Within*. Shambhala Publications., 1986. 176 s.
- King, S. *On Writing: A Memoir of the Craft*. Charles Scribner's Sons. 2000. 272 s.
- Peter Elbow, *Writing Without Teachers*, 1998. 416 s.
- Spinner, Kaspar H. *Kreativer Deutschunterricht. Identität-Imagination Kognition*. Kallmeyer – Klett Verlag, Seelse, 2006. 192 s.
- The Cambridge Companion to Creative Writing (Cambridge Companions to Literature)*, 2012. 246 s.

CREATIVE WRITING IN UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Alona Kravchenko, second-year student of the second (master's) level of higher education, specialising in Applied Philology at the Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts of the Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University.

The article discusses key approaches, theoretical foundations and practical recommendations for the development of creative writing, and analyses research on this topic. Worksheets for classes are proposed. Analysis of theoretical sources proves the effectiveness of creative writing as a tool for developing students' language competence.

Keywords: creative writing, creativity, language competence, text, creative thinking.